

ПАЗЕТЕ СЕ – СВЕТЕЩА ГИБЕЛ!

Георги Цанков

Много ми се иска да мярна отнякъде вътрешните рецензии на тази книга, да прегледам ръкописа с редакторските бележки. Искам да разбера как е възможно да кажеш две хубави думи за този текст, как редакторката е намерила сили да се бори с нелепостите, щедро разпръснати от автора по страниците. Но най-вече горя от нетърпение да разбера механизма на тиражирането, (тираж 50 115 екз.), на включването на книгата в библиотеката „Фантастика”, която (при скромните познания на нашия читател за върховете на световната фантастика) трябва максимално внимателно да подбере своите заглавия.

Ето тези наболели въпроси ме подтикнаха да пиша срещу книга, липсата на елементарни художествени качества в която е очевидна. И тъй като сериозният тон, приложен към въпросното повествование, е неуместен, аз ще се опитам да разкажа за тъжното веселие, което съпровождаше моя прочит на „Светещата гибел”.

Разбира се, книгата започва с невероятно откритие — как човек може да живее свободно в морските дълбини, но не по метода на Александър Беляев, а по собствен петър-бобевски метод, приписан на видния италиански учен от старобългарски произход Марио Булгаро. Докторът има за съпруга българка, дошла преди години на специализация в Неаполската биологична станция.

Дали има такава станция? — питаме се мимоходом и отминаваме към спомена за първия разговор между двамата, когато Булгаро разкрива тайната на своя произход: „По цели часове й разправяше за миналата слава на тези българи, за смелостта и воинското им умение, превърнали името българин в синоним на благородник; за съществуващото в Средновековието край Милано графство България; за българите, основатели на Миланската скала, в за множеството други знайни и незнайни Булгаро и Булгарини, пръснати из цяла Италия” (с.25—26). И се ражда любовта. После синът. Ето кратка характеристика на десетте години семеен живот: „Сякаш не десет, изпълнени с труд и грижи години, а — само миг безоблачно щастие... И изведнъж като гръм от това чисто небе...” (с.26)

От това чисто небе пада...един страшен мъж — „с тънък английски нос, с типичен английски овал на костеливото си лице и с обичайните си английски лунички” (ха да видим, щяхте ли да си го представите ясно без луничките!). Мъжът предлага на доктора да разкрие тайната на своето откритие, от само себе си се разбира, че верният на науката биолог отказва. И тогава една мощна черна кола, в която без съмнение има и „изключително хубава жена”, похищава нашия герой. Неутешимата доктор Костова заедно с „напълно затворилия се в себе си” десетгодишен син Сашо се отдава на научна работа. Един ден полицейският комисар до нася страшна вест — намерили са „полуразложената ръка” на учения, заедно с пръстена в корема на една акула. Всичко, всичко беше свършено! Никаква надежда...” В унисон с настроението на героите е и природният пейзаж: „Небето се бе покрило с тежка облачна пелена, и само през една малка пролука, по-синя от мастило, струеше водопад от светлина, който обливаше със златен блясък причудливия, толкова познат и толкова чужд сега силует на Везувий” (с. 33). Щом има светлина, значи има и надежда.

Да, доктор Булгаро е жив. Сигурно се досещате, че той е отведен на необитаван остров и опитите да се измъкне тайната му продължават. Страшният мъж разкрива

подбудите си — той, незаконният син на английски лорд, няма право на място в палатата на перовете. Но ще отмъсти – ще създаде подводно царство и властта над моретата и океаните скоро ще го превърне в пълновластен господар и над сушата. Тревожи го една подробност, която споделя с доктора: едното му око е черно, а другото сиво — „Само подигравки и намеци за двуличност. И прякор ми прикачиха — Янус, богът с две лица” (с. 38). Луд ли е или нормален? — мисли ученият. И си отговаря: „Нормален — колкото са били нормални Александър Македонски, Цезар, Наполеон... Който успее да осъществи по начало налудничавите си цели, историята ще го признае за гений; не му ли се усмихне щастието — ще си умре като обикновен маниак.” Дали тази максима не е валидна и за литературата — който успее да издаде двадесетина романчета за китове и пирати, ще се нарича писател, който няма това щастие — господ да му е на помощ!

И така, доктор Булгаро е непреклонен. Но противникът му, сър Чарлз, е хитър и ловък. Всички негови слуги са наркомани, които за милиграм морфин са готови на всичко — сред тях са тореадорът Мигуел и Джек, морският Тарзан. Те ще превърнат и доктора в роб, ще разлеят и в неговата кръв сладката отрова. Уви, отровата е по-силна от волята, организмът се предава, тайната престава да бъде тайна. За да се живее под морската повърхност, трябва да се получат големи количества китов „хипоталамус”, което ще рече един килограм мозъчна тъкан. Трябва да се избиват китовете — и битката започва.

Междувременно ние следим и преживяванията на китовете, видени през очите на стария им и опитен водач Четириногия. Където и да отиде той, в които и морета да го отведе съдбата, след него вървят и враговете му — акулата Бялата смърт и „свръхкалмарът”, Едноокия. Ето една незабравима сцена — двубоя с кита-съперник, Белязания, който иска да открадне „харема” на Четириногия: „Двете чела се срещнаха с трясък като два сблъскали се локомотива” (с. 55—56) — описва картинно Бобев. Тук искам да добавя, че на автора дължим и заслугата за изобретяването на женски род от кит — „китица”. Ако беше се сетил и че мъжката акула е „акул”, би било чудесно, но... навярно не е имал много време за филологически размисли, защото сюжетът се развива в трескаво темпо.

Китовете са на изчезване и по правилото, че в природата нищо не се губи,, а само се изменя от един вид в друг, тяхното място заемат гигантските свръхкалмари, които се превръщат в опасност номер едно за човечеството — корабоплаването става невъзможно. Тези всяващи ужас животни преобръщат презокеанските лайнери, унищожават всичко по пъти си. Но спокойствие... Безутешната доктор Костова е на своя пост. Случаят ѝ помага да спаси човечеството. Тя се е отказала от досегашните си изследвания и облъчва с гама-лъчи домати в родната си страна — по този начин тя успява „да разкрие генетичния секрет за вирулентността на бактериите по домати” (с. 150). По аналогия ще бъдат поразявани свръхкалмарите — ще се покрият със светеща слуз, ще пламтят „във фантастични синкави сияния като запален спирт, в някаква феерична агония” (с. 194).

И се появяват нови врагове, подготвят се нови приключения. Някои от тях са главозамайващо напрегнати, но чувствавам, че започвам да спекулирам с читателското търпение... Все пак изкушавам се да спомена как нападнатият от акули Сашо потъва точно върху подводницата, в която се намират сър Чарлз и Морския Тарзан; как няколко минути по-късно и подводницата, в която е доктор Костова, попада в плен на пиратите, как в края на краищата всички (до един) врагове измират и семейството на доктор Булгаро невредимо поема пътя от дълбините към „събуждащото се утринно море”. Грандиозна е финалната сцена: „Животът се връщаше в обичайния си коловоз,

многолик, в същото време неумолимо последователен.” (с. 335). Колко е хубаво, когато всичко завършва щастливо...

В мига, когато семейство Булгаро се среща след хиляди препятствия, Морския Тарзан е до тях. В душата му назрява катарзис: „По-къртен от тази среща, Морския Тарзан ги гледаше и той (!) с насълзени под контактните лещи очи.” Миг след това при самоотбрана той е принуден да убие нападнал го противник: „Бе убил! Бе убил още един човек!... Сякаш в следната минута тоя суров мъж, тоя истински Тарзан, щеше да се разридае ведно с плачещата майка”. (с. 315).

За да не заплачете и вие, минавам към следващия пример. За съжаление той също е тъжен, но напомня позабравени образци от „незабравимите книги” като „Водечарската усойка” и „Потайностите на принца Карла”: „И преди да извика нещо, нещастницата притисна ръце към гърдите си, след което се строполи отново в безсъзнание на пода” (с.276). Един от героите пък гледа през прозореца „с изблещени от ужас очи” (на същата страница). На друго място окоето на калмара е сравнено с „черна дупка в космоса” (с. 268).

На всяка страница мога да намеря още десетки такива примери, но ще завърша с една загадка за историците. Вярно ли е, че единствено заради прищявката на „Крум и Симеон, на Калоян и Иван Асен” (изреждането на тези имена ми напомня времето, когато забравяхме титлите им по уличните табели) да завладеят Цариград „векове са били изцеждани силата и кръвта на българския народ” (с.159).

И един въпрос към хората, които са чели тази книга, които спокойно са я включили в плановете на издателството и са я пуснали в тираж над петдесет хиляди бройки: това ли е съвременната фантастика, така ли се възпитава естетическият вкус на младите читатели или може би в нашата фантастика са непознати имената на Павел Вежинов, Любен Дилов, Емил Манов и др., които отдавна трябва да служат като забранителен пътен знак за всякакви булевардни четива от рода на „Светещата гибел”.

Петър Бобев, „Светещата гибел” роман,
изд. „Отечество”,
редактор Весела Люцканова, 1978

[Назад към основната страница](#)